A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (kilencedik tanács)

2017. szeptember 21.*[i]

„Fellebbezés – Kartellek – Olasz betonvasgyártók – Az árak rögzítése, valamint a termelés és az értékesítések korlátozása és ellenőrzése – Az ESZAK 65. cikk megsértése – Az eredeti határozatnak az Európai Unió Törvényszéke általi megsemmisítése – Az 1/2003/EK rendelet alapján ismételten elfogadott határozat – Új kifogásközlés elfogadásának hiánya – Az eredeti határozat megsemmisítését követő meghallgatás hiánya”

A C-88/15. P. sz. ügyben

a **Ferriere Nord SpA** (székhelye: Osoppo [Olaszország], képviselik: W. Viscardini és G. Donà avvocati)

fellebbezőnek

az Európai Unió Bírósága alapokmányának 56. cikke alapján 2015. február 20-án benyújtott fellebbezése tárgyában,

a másik fél az eljárásban:

az **Európai Bizottság** (képviselik: L. Malferrari és P. Rossi, meghatalmazotti minőségben, segítőjük: M. Moretto avvocato, kézbesítési cím: Luxembourg)

alperes az elsőfokú eljárásban,

A BÍRÓSÁG (kilencedik tanács),

tagjai: Juhász E. tanácselnök, C. Vajda (előadó) és C. Lycourgos bírák,

főtanácsnok: N. Wahl,

hivatalvezető: V. Giacobbo-Peyronnel tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2016. október 20-i tárgyalásra,

a főtanácsnok indítványának a 2016. december 8-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

* Az eljárás nyelve: olasz.

Ítéletet

1 Fellebbezésével a Ferriere Nord SpA az Európai Unió Törvényszékének 2014. december 9-i Ferriere Nord kontra Bizottság ítéletének (T-90/10, nem tették közzé, a továbbiakban: megtámadott ítélet, EU:T:2014:1035) hatályon kívül helyezését kéri, amely ítélettel a Törvényszék elutasította a fellebbező azon keresetét, amelyben a Bizottság 2009. szeptember 30-i, az ESZAK-Szerződés 65. cikkének alkalmazására vonatkozó eljárásban (COMP/37.956 – „betonvas” ügy, újbóli elfogadás) hozott C(2009) 7492 végleges bizottsági határozat (a továbbiakban: 2009. szeptember 30-i határozat) megsemmisítését kérte, amelyet a 2009. december 8-i C(2009) 9912 végleges bizottsági határozat (a továbbiakban: módosító határozat) módosított (a módosító határozattal módosított 2009. szeptember 30-i határozat, a továbbiakban: vitatott határozat).

A jogvita előzményei és a vitatott határozat

2 A jogvita előzményeit a megtámadott ítélet 16–22. pontja ismerteti.

„16 2000 októberétől 2000 decemberéig a Bizottság az ESZAK-Szerződés 47. cikkének megfelelően vizsgálatokat folytatott egyes olasz betonvasrúd-gyártóknál, valamint egy olasz vas- és acélgyártó vállalkozásokat tömörítő társulásnál [Federacciai]. Az ESZAK-Szerződés 47. cikke értelmében a Bizottság továbbá információkérést intézett hozzájuk […]

17 2002. március 26-án a Bizottság megindította a közigazgatási eljárást, és az ESZAK 36. cikk értelmében megállapította kifogásait (a továbbiakban: kifogásközlés) […] A [Ferriere Nord] a kifogásközléssel kapcsolatban 2002. május 31-én írásbeli észrevételeket terjesztett elő. 2002. június 13-án sor került a szóbeli meghallgatásra […]

18 2002. augusztus 12-én a Bizottság kiegészítő kifogásokat intézett (a továbbiakban: kiegészítő kifogásközlés) az eredeti kifogásközlés címzettjeihez. A kiegészítő kifogásközlésben a Szerződés [81.] és [82.] cikkének végrehajtásáról szóló, 1962. február 6-i 17. (első) rendelet (HL 1962. 13., 204. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 1. kötet, 3. o.) 19. cikkének (1) bekezdése alapján a Bizottság kifejtette az ESZAK-Szerződés lejártát követő eljárás lefolytatására vonatkozó álláspontját. A [Ferriere Nord] 2002. szeptember 20-án írásbeli észrevételeket terjesztett elő és a tagállamok képviselőinek jelenlétében 2002. szeptember 30-án sor került a második meghallgatásra […]

19 Az eljárás eredményeként a Bizottság 2002. december 17-én az ESZAK-Szerződés 65. cikkének alkalmazására vonatkozó eljárásban (COMP/37.956 – „betonvas” ügy) meghozta a C(2002) 5087 végleges bizottsági határozatot (a továbbiakban: a 2002. évi határozat), amelyben megállapította, hogy a határozat címzett vállalkozásai egységes, összetett és folyamatos együttműködést folytattak az olasz betonvas rudak, illetve tekercsek piacán, amely kartell célja vagy hatása az árrögzítés volt, és amelynek nyomán sor került a termelés vagy eladás összehangolt korlátozására vagy ellenőrzésére is, az ESZAK 65. cikk (1) bekezdésével ellentétesen. A Bizottság ebben a határozatban 3,57 millió euró összegű bírság megfizetésére kötelezte a [Ferriere Nordot][…]

20 2003. március 10-én a [Ferriere Nord] fellebbezést nyújtott be a Törvényszékhez a 2002. évi határozat ellen. 2007. október 25-i Ferriere Nord kontra Bizottság ítéletével (T-94/03, [nem tették közzé, EU:T:2007:320]) a Törvényszék megsemmisítette a 2002. évi határozatot. A Törvényszék rámutatott, hogy tekintettel különösen arra, hogy a 2002. évi határozat nem tartalmaz utalást a 17. rendelet 3. cikkére és 15. cikkének (2) bekezdésére, e határozat kizárólag az ESZAK 65. cikk (4) és (5) bekezdésén alapul […] Minthogy ezek a rendelkezések 2002. július 23-án hatályukat vesztették, a Bizottság nem alapozhatta hatáskörét a fent hivatkozott, a 2002. évi határozat meghozatalakor

már nem hatályos rendelkezésekre, az ESZAK 65. cikk (1) bekezdésébe ütköző jogsértés megállapítása és a hivatkozott jogsértést elkövető vállalkozásokkal szembeni bírságkiszabás érdekében […]

21 2008. június 30-i levelében a Bizottság tájékoztatta a [Ferriere Nordot] és más érintett vállalkozásokat arról a szándékáról, hogy ismételten határozatot kíván elfogadni, módosítva annak jogi alapját a 2002. évi határozat vonatkozásában választott jogi alaphoz képest. Kifejtette továbbá, hogy tekintettel a 2002. évi határozatot megsemmisítő ítélet korlátozott hatályára, az ismételten elfogadott határozat alapját a kifogásközlésben és a kiegészítő kifogásközlésben bemutatott bizonyítékok képezik. Az érdekelt vállalkozások számára határidőt tűztek ki észrevételeik előterjesztésére […] és a [Ferriere Nord] 2008. augusztus 1-jén telefaxon továbbította megjegyzéseit.

22 2008. július 24-i, szeptember 25-i, 2009. március 13-i, június 30-i és augusztus 27-i telefaxában a Bizottság tájékoztatást kért a [Ferriere Nordtól] a részvényesi körével és a vállalkozás vagyoni helyzetével kapcsolatban. A [Ferriere Nord] 2008. augusztus 1-i, október 1-i, 2009. március 18-i, július 1-i és szeptember 8-i elektronikus leveleiben válaszolt e tájékoztatáskérésekre.”

3 2009. szeptember 30-i határozatában a Bizottság többek között azt állapította meg, hogy az [EUMSZ 101. és az EUMSZ 102.] cikkben meghatározott versenyszabályok végrehajtásáról szóló, 2002. december 16-i 1/2003/EK tanácsi rendeletet (HL 2003. L 1., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 2. kötet, 205. o.) úgy kell értelmezni, hogy az lehetővé teszi, hogy a Bizottság 2002. július 23. után megállapítsa és szankcionálja az ESZAK-Szerződés tárgyi és időbeli hatálya alá tartozó ágazatokban létrehozott kartelleket. A Bizottság jelezte, hogy e határozatot az ESZAK-Szerződés eljárási szabályainak, valamint az említett rendeletnek megfelelően hozta meg, és hogy a folytatólagos alkalmazásra vonatkozó elvek olyan anyagi jogi rendelkezések alkalmazásához vezethetnek, amelyek már nem hatályosak az adott jogi aktus elfogadásakor, a *lex mitior* általános elvének tiszteletben tartása mellett.

4 A 2009. szeptember 30-i határozat 1. cikke többek között kimondja, hogy a Ferriere Nord megsértette az ESZAK-Szerződés 65. cikkének (1) bekezdését azzal, hogy 1993. április 1-je és 2000. július 4. között folytatólagos jellegű megállapodásban és/vagy összehangolt magatartásokban vettek részt betonvas rudak, illetve tekercsek gyártása tekintetében, amely megállapodás és összehangolt magatartások célja és/vagy hatása a közös piacon az árak rögzítése volt, és amelyek továbbá a termelés vagy az eladások korlátozásához, illetve ellenőrzéséhez vezettek a közös piacon. A Bizottság ugyanezen határozat 2. pontjában 3,57 millió euró összegű bírság megfizetésére kötelezte a Ferriere Nordot.

5 2009. november 20-án és 23-án kelt levelükben a 2009. szeptember 30-i határozat tizenegy címzett vállalkozása közül nyolc, köztük a Ferriere Nord jelezték a Bizottságnak, hogy e határozat melléklete a címzettekkel közölt formában nem tartalmazza az árváltozásokat bemutató táblázatokat.

6 2009. december 8-án a Bizottság elfogadta a módosító határozatot, amelynek mellékletébe belefoglalta a hiányzó táblázatokat, és nyolc lábjegyzetben kiigazította az említett táblázatokra történő számszerű hivatkozásokat. A módosító határozatot a Ferriere Norddal 2009. december 9-én közölték.

A Törvényszék előtti eljárás és a megtámadott ítélet

7 A Törvényszék Hivatalához 2010. február 19-én benyújtott keresetlevelével a Ferriere Nord keresetet indított elsődlegesen a vitatott határozat megsemmisítése iránt, másodlagosan pedig e határozat részleges megsemmisítése és a bírság összegének csökkentése iránt.

8 Keresetének alátámasztására a Ferriere Nord tíz jogalapra hivatkozott, amelyek sorrendben a következőkre vonatkoznak: először is a Bizottság hatáskörének hiányára; másodszor új kifogásközlés előzetes továbbításának hiányára; harmadszor a meghallgatási tisztviselő általi meghallgatás hiányára; negyedszer a végleges jelentésnek a vitatott határozat elfogadása utáni elkészültére; ötödször olyan szöveg elfogadására, amelyhez nem csatolták az abban említett mellékleteket; hatodszor a tények értékelése során elkövetett jogban való tévedésre; hetedszer a bírság összegének a jogsértés súlyához és időtartamához képest aránytalan jellegére; nyolcadszor a bírság összegének visszaesés címén való növelésének jogellenességére; kilencedszer a kartellügyek esetében a bírságok alóli mentességről és a bírságok csökkentéséről szóló közleményben (HL 1996. C 207., 4. o., a továbbiakban: az 1996. évi engedékenységi közlemény) említettektől eltérő enyhítő körülmények elismerésének hiányára; végül tizedszer e közlemény téves alkalmazására.

9 A megtámadott ítélettel a Törvényszék 3 421 440 euróra csökkentette a Ferriere Nordra kiszabott bírság összegét és a keresetet ezt meghaladó részében elutasította.

10 A Törvényszék Hivatalához 2014. december 20-án benyújtott kérelmében a Ferriere Nord a megtámadott ítélet 420. pontjának kijavítását kérte, amit a Törvényszék 2015. március 13-i Ferriere Nord kontra Bizottság végzésével (T-90/10 REC, nem tették közzé, EU:T:2015:173) elutasított.

A felek kérelmei a Bíróság előtt

11 Fellebbezésével a Ferriere Nord azt kéri, hogy a Bíróság:

– elsődlegesen helyezze hatályon kívül a megtámadott ítéletet annyiban, amennyiben az elutasította a fellebbezőnek a T-90/10. sz. ügyben előterjesztett elsődleges kérelmét, és ebből következően:

– semmisítse meg a vitatott határozatot;

– másodlagosan helyezze hatályon kívül a megtámadott ítéletet annyiban, amennyiben az elutasította a fellebbezőnek a T-90/10. sz. ügyben előterjesztett másodlagos kérelmét, és ebből következően részlegesen semmisítse meg a vitatott határozatot és csökkentse nagyobb mértékben a Ferriere Nordra kiszabott bírság összegét;

– a Bizottságot kötelezze mindkét eljárás költségeinek viselésére;

12 A Bizottság azt kéri, hogy a Bíróság:

– utasítsa el a fellebbezést, és

– a fellebbezőt kötelezze a költségek viselésére.

Az eljárás szóbeli szakaszának újbóli megnyitása iránti kérelemről

13 A Bíróság 2016. december 8-án, a főtanácsnok indítványának ismertetését követően lezárta a szóbeli szakaszt. 2017. január 27-i levelében, melyet a Bíróság Hivatalához ugyanazon a napon benyújtott, a Bizottság azt kérte, hogy a Bíróság rendelje el az eljárás szóbeli szakaszának újbóli megnyitását és csatolja az iratokhoz a kérelmében előadott ténybeli elemeket, valamint a kérelméhez csatolt dokumentumokat.

14 E kérelem alátámasztása érdekében a Bizottság azzal érvel, hogy a Bíróság nincs kellően tájékoztatva a 2002. június 13-i és szeptember 30-i meghallgatásokkal kapcsolatos tényekről, melyekre a főtanácsnok indítványát alapozta, mivel a felek e körülményeket nem vitatták meg kifejezetten.

15 A Bíróság eljárási szabályzatának 83. cikke lehetővé teszi a Bíróság számára, hogy a főtanácsnok meghallgatását követően az eljárás során bármikor elrendelje az eljárás szóbeli szakaszának újbóli megnyitását, különösen, ha úgy ítéli meg, hogy az ügyet olyan jogi érv alapján kellene eldönteni, amelyet a felek nem vitattak meg.

16 Mindazonáltal emlékeztetni kell arra, hogy a fellebbezés tárgyát főszabály szerint a felek által felhozott jogalapok és érvek határozzák meg. A jelen ügyben ez utóbbiaknak lehetősége nyílt kellő mértékben megvitatni e jogalapokat és érveket a beadványaikban és a C-85/15. P–89/15. P. sz. ügyekben 2016. október 20-án tartott közös tárgyalás során.

17 Következésképpen a Bíróság a főtanácsnok meghallgatását követően úgy véli, hogy nem szükséges elrendelni az eljárás szóbeli szakaszának újbóli megnyitását.

A fellebbezésről

18 Fellebbezésének alátámasztására a Ferriere Nord kilenc jogalapot hoz fel, amelyek sorrendben az alábbiakra vonatkoznak: először is a tények és bizonyítékok nyilvánvaló elferdítésére, a vitatott határozatban szereplő nyilvánvaló ellentmondások megállapításának hiányára, valamint a bizonyítási teherre vonatkozó szabályok megsértésére; másodszor az 1/2003 rendelet 27. cikkének azáltali megsértésére, hogy a Bizottság nem küldött új kifogásközlést, a bizalomvédelem elvének megsértésére, a tények és a bizonyítékok elferdítésére, a védelemhez való jog megsértésére, az indokolás hiányára, valamint a meghallgatási tisztviselő általi meghallgatáshoz való jog megsértésére; harmadszor a Bizottság eljárási szabályzatának megsértésére; negyedszer a Ferriere Nordnak a jogsértésben való részvételére és a tények értékelése során elkövetett téves jogalkalmazásra, a bizonyítékok elferdítésére, a bizonyítási teherre vonatkozó alapelvek és az *in dubio pro reo* elv megsértésére, valamint az indokolás ellentmondásosságára; ötödsorban az arányosság elvének megsértésére a Ferriere Nordra kiszabott bírság összegének meghatározása során, tekintettel a jogsértés súlyosságára és időtartamára, az egyenlő bánásmód elvének megsértésére, valamint az indokolás hiányára; hatodszor a Ferriere Nordra kiszabott bírság összegének csökkentésekor elkövetett nyilvánvaló számítási hibára vagy nyilvánvaló pontatlanságra, a korlátlan felülvizsgálati jogkör téves alkalmazására, valamint az indokolás hiányára; hetedszer arra, hogy a védelemhez való jog megsértése miatt jogellenes a bírság alapösszegének visszaesés miatti megemelése; nyolcadszor arra, hogy az eltelt idő miatt jogellenes a bírság alapösszegének visszaesés miatti megemelése; kilencedszer arra, hogy az arányosság elvének megsértése miatt jogellenes a bírság alapösszegének visszaesés miatti megemelése.

A második jogalapról

A felek érvei

19 Elsőként vizsgálandó második jogalapjában a Ferriere Nord úgy véli, hogy a Törvényszék tévesen alkalmazta a jogot amikor arra a következtetésre jutott, hogy a Bizottság a vitatott határozat elfogadását megelőzően nem volt köteles új kifogásközlést küldeni neki.

20 Elsősorban a Ferriere Nord arra kéri a Bíróságot, hogy vizsgálja meg a megtámadott ítélet 121. pontjában szereplő azon megállapítás megalapozottságát, amely szerint a *tempus regit actum* elvét csupán úgy lehet értelmezni, hogy valamely eljárási aktust az annak elfogadásakor hatályos szabályok alapján kell elfogadni. A Ferriere Nord szerint ez az értelmezés téves, mivel az ESZAK 36. cikk alapján elfogadott kifogásközlés nem alapozhatja meg az 1/2003 rendelet alapján elfogadott vitatott határozatot.

21 A Ferriere Nord szerint a 2007. október 25-i Ferriere Nord kontra Bizottság ítélet (T-94/03, nem tették közzé, EU:T:2007:320) következtében új kifogásközlésre lett volna szükség és az jelentette volna a 2002. október 15-i Limburgse Vinyl Maatschappij és társai kontra Bizottság ítélet (C-238/99 P, C-244/99 P,

C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P–C-252/99 P és C-254/99 P, EU:C:2002:582) helyes alkalmazását, amely ítélet 73. pontjában a Bíróság kimondta, hogy valamely uniós aktus megsemmisítése nem szükségképpen érinti az előkészítő aktusokat, mivel a megsemmisített aktus pótlására irányuló eljárás főszabály szerint megismételhető pontosan onnantól, hogy a jogellenesség bekövetkezett. Ugyanis a „nem szükségképpen” és a „főszabály szerint” kifejezések használatával a Bíróság nem zárta ki, hogy az ügy sajátosságaira tekintettel az eljárás annál korábbi szakaszától kezdődhet újra, mint amikor az aktus megsemmisítéséhez vezető jogellenesség bekövetkezett.

22 Másodsorban a Ferriere Nord a tények és bizonyítékok elferdítésére, valamint a bizalomvédelem elvének megsértésére hivatkozik, mivel a Bizottság neki továbbított leveleiben szereplő több tényező jogos bizalmat ébresztett arra vonatkozóan, hogy új kifogásközlés elfogadására fog sor kerülni.

23 Harmadsorban a Ferriere Nord azzal érvel, hogy a Törvényszék által a megtámadott ítéletben megállapítottaktól eltérően az új kifogásközlés elfogadására szükség volt, mivel az nem lehetett volna azonos a kifogásközléssel. E tekintetben a Ferriere Nord többek között a 2002. évi határozat és a vitatott határozat rendelkező részeiben az olasz piac és a közös piac említése közötti különbségre hivatkozik.

24 Emellett a Ferriere Nord az 1/2003 rendelet 27. cikkének, valamint a Bizottság által az [EUMSZ 101. cikk és az EUMSZ 102. cikk] alapján folytatott eljárásokról szóló, 2004. április 7-i 773/2004/EK bizottsági rendelet (HL 2004. L 123, 18. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 3. kötet, 81. o.) 11. és 12. cikkének megsértésére hivatkozik, mivel a megtámadott ítélet 148. pontjában a Törvényszék kimondta, hogy új kifogások hiányában a Bizottság nem volt köteles a meghallgatási tisztviselő általi új meghallgatás szervezésére.

25 A Bizottság elfogadhatatlannak tekinti a Ferriere Nord érveit, egyrészt amiatt, hogy azok nem egyértelműen a megtámadott ítéletet vitatják, hanem arra korlátozódnak, hogy a fellebbező a Bíróságtól felvilágosítást kérjen azon kérdésben, hogy az 1/2003 rendelet alapján elfogadott határozat alapulhat-e egy ESZAK-Szerződés alapján elfogadott kifogásközlésen.

26 A jogalap érdemét tekintve a Bizottság azt állítja, hogy a Törvényszék az előkészítő aktus és a végleges jogi aktus jogi alapja összhangjának szükségességére irányuló érvre vonatkozóan nem alkalmazta tévesen túlságosan szigorúan a *tempus regit actum* elvét a megtámadott ítélet 118–122. pontjában, hanem levonta ezen elvből a szükséges következtetést, vagyis azt, hogy mivel a 2002. évi határozatot érintő jogsértés e határozat elfogadásakor következett be, az nem érintette az előkészítő intézkedések érvényességét, így a Bizottság nem volt köteles új kifogásközlést továbbítani a Ferriere Nordnak.

27 A Bizottság szerint a Ferriere Nord által másodsorban felhozott érvek szintén elfogadhatatlanok. Egyrészt a bizalomvédelem elvének megsértése új jogalapnak minősül. Másrészt a tények elferdítésére való hivatkozással a Ferriere Nord valójában a tények újbóli értékelését kívánja elérni.

28 A Bizottság mindenképpen kitart azon állítása mellett, hogy a Ferriere Nord által a Bizottság leveleivel kapcsolatban felhozott tényezőkből kitűnik, hogy azok összefüggéseikben értelmezve nem keletkeztetnek jogos bizalmat új kifogásközlés továbbítását illetően, ahogyan azt a Törvényszék a megtámadott ítélet 127. és 128. pontjában megállapította. Ennélfogva a Törvényszék helyesen és a tények elferdítése nélkül mondta ki ezen ítélet 126. pontjában, hogy a Ferriere Nord nem hivatkozhatott ilyen jogos bizalomra.

29 A harmadsorban felhozott érvek elfogadhatóságával kapcsolatban a Bizottság azt állítja, hogy a Ferriere Nord úgy említi meg a megtámadott ítélet bizonyos pontjait, hogy nem ad elő érveket az új kifogásközlés továbbítása elmaradásának szankcionálása hiányára vonatkozó téves jogalkalmazás alátámasztására.

30 A jogalap érdemét tekintve a Bizottság a megtámadott ítélet 143. és 144. pontjára hivatkozik, melyekben a Törvényszék hangsúlyozta azon érv megalapozatlanságát, amely szerint új kifogásközlésre lett volna szükség annak bizonyítására, hogy a kartell érinthette-e a tagállamok közötti kereskedelmet, mivel e kérdés a kiegészítő kifogásközlésben merült fel. Emellett a Ferriere Nord azon téves előfeltevésből indult ki, hogy a vitatott határozat a 2002. évi határozatban büntetettől eltérő jogsértést szankcionál. Ugyanis a vitatott határozat tartalmából kitűnik, hogy a felrótt jogsértés az olasz piac egészét, vagyis a belső piac jelentős részét érintő, következésképpen az ESZAK 65. cikk (1) bekezdése által tiltott kartell volt.

31 A Bizottság szerint a meghallgatási tisztviselő előtti újabb meghallgatás hiányára vonatkozó érv megfogalmazása túlságosan általános és pontatlan ahhoz, hogy elfogadható legyen. A jogalap érdemét illetően a Bizottság rámutat, hogy a Ferriere Nord nem vitatta a Törvényszék azon megállapítását, amely szerint ilyen meghallgatásra csak akkor lett volna szükség, ha új kifogásközlést küldésére került volna sor. Márpedig a Törvényszék kizárta az új kifogásközlés megküldésének szükségességét.

A Bíróság álláspontja

32 A Ferriere Nord által elsősorban felhozott érveket illetően el kell utasítani a Bizottság által felhozott elfogadhatatlansági kifogást. A fellebbezésből ugyanis világosan kitűnik, hogy a Ferriere Nord nem arra szorítkozik, hogy felvilágosítást kérjen a Bíróságtól a feltett kérdéssel kapcsolatban, hanem azt kívánja bizonyítani, hogy a Törvényszék tévesen alkalmazta a jogot többek között a megtámadott ítélet 121. pontjában annak kimondásával, hogy a Bizottság a vitatott határozat elfogadását megelőzően nem volt köteles új kifogásközlést küldeni. Ugyanígy, a Bizottság állításával ellentétben a Ferriere Nordnak a meghallgatási tisztviselő előtti meghallgatás hiányára vonatkozó érve kellően pontos ahhoz, hogy elfogadható legyen, mivel a fellebbezés egyaránt említést tesz a Törvényszék által megsértett uniós jogi rendelkezésekről és a megtámadott ítélet azon pontjáról, amelyben a jogsértést elkövették.

33 A Ferriere Nordnak az új kifogásközlés küldésére és a meghallgatási tisztviselő előtti meghallgatásra vonatkozó érvei érdemi részét illetően emlékeztetni kell arra, hogy a 2002. évi határozat elfogadásához vezető eljárásban a Bizottság 2002. március 26-án az ESZAK-Szerződés 36. cikke alapján kifogásközlést küldött az érintett vállalkozásoknak, köztük a Ferriere Nordnak. Az erre vonatkozó meghallgatásra 2002. június 13-án került sor. Az ESZAK-Szerződés lejártát követően, 2002. augusztus 12-én, a Bizottság a 17. rendelet 19. cikkének (1) bekezdése alapján kiegészítő kifogásközlést küldött az említett vállalkozásoknak, amelyben kifejtette álláspontját a jogi háttér e módosulásával kapcsolatban, és felhívta e vállalkozásokat, hogy ismertessék saját nézeteiket az említett kiegészítő kifogásközlést illetően. 2002. szeptember 30-án sor került egy meghallgatásra a tagállamok képviselőinek jelenlétében.

34 A 2002. évi határozat megsemmisítését követően a Bizottság 2008. június 30-án levélben tájékoztatta a Ferriere Nordot és a többi érintett vállalkozást azon szándékáról, hogy e határozatot az 1/2003 rendeletre mint jogi alapra támaszkodva újból elfogadja, az e rendelettel előírt eljárási szabályoknak megfelelően.

35 Az eljárás e lefolyására tekintettel meg kell vizsgálni, hogy ahogyan azt a Ferriere Nord állítja és a Törvényszék által a megtámadott ítélet 144. és 148. pontjában megállapítottakkal ellentétben a Bizottság köteles lett-e volna a 2002. évi határozat megsemmisítését követően új kifogásközlést elfogadni, valamint új meghallgatást szervezni.

36 Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az eljárási szabályokat általában azok hatálybalépésétől kezdve kell alkalmazni (2011. március 29-i ArcelorMittal Luxembourg kontra Bizottság ítélet és Bizottság kontra ArcelorMittal Luxembourg és társai ítélet, C-201/09 P és C-216/09 P, EU:C:2011:190, 75. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat; 2011. március 29-i ThyssenKrupp Nirosta kontra Bizottság ítélet, C-352/09 P, EU:C:2011:191, 88. pont; 2012. december 11-i Bizottság kontra

Spanyolország ítélet, C-610/10, EU:C:2012:781, 45. pont), még olyan eljárás esetén is, amely ezen időpontot megelőzően indult, azonban azt követően folyamatban maradt (lásd ebben az értelemben: 2012. december 11-i Bizottság kontra Spanyolország ítélet, C-610/10, EU:C:2012:781, 47. pont).

37 A jelen ügyben, mivel a vitatott határozatot az 1/2003 rendelet 7. cikkének (1) bekezdése és 23. cikkének (2) bekezdése alapján fogadták el, az e határozat elfogadásához vezető eljárást e rendeletnek, valamint a 773/2004 rendeletnek – melynek az 1/2003 rendelet a jogi alapja – megfelelően kellett lefolytatni (lásd ebben az értelemben: 2011. március 29-i ThyssenKrupp Nirosta kontra Bizottság ítélet, C-352/09 P, EU:C:2011:191, 90. pont), annak ellenére, hogy ezen eljárás az 1/2003 rendelet hatálybalépése előtt indult.

38 Ebből következik, hogy a Törvényszék a megtámadott ítélet 121. pontjában tévesen alkalmazta a jogot, mivel az időbeli hatályt szabályozó elveket – amelyek értelmében az eljárási szabályokat általában a hatálybalépésükkor fennálló minden helyzetre alkalmazni kell – az 1/2003 rendelet alapján elfogadott vitatott határozat tekintetében úgy értelmezte, hogy az előkészítő aktusokat az azok elfogadásakor hatályos eljárási szabályok, vagyis a kifogásközléseket az ESZAK 36. cikk (1) bekezdése alapján, a kiegészítő kifogásközlést pedig a 17. sz. rendelet 19. cikkének (1) bekezdése alapján kellett elfogadni.

39 Mindazonáltal meg kell vizsgálni, hogy a Bizottság által a 2002. évi határozat elfogadása céljából hozott előkészítő aktusokat az 1/2003 rendeletben és a 773/2004 rendeletben előírt előkészítő aktusokkal egyenértékűnek lehet-e tekinteni. Ugyanis ebben az esetben nem lehetne felróni a Bizottságnak, hogy ezen előkészítő aktusokat a vitatott határozat meghozatala előtt nem ismételte meg.

40 A kifogásközlés kibocsátását illetően a 773/2004 rendelet 10. cikkének (1) és (2) bekezdése az általa végrehajtott 1/2003 rendelet 27. cikkének (1) bekezdésével együttesen értelmezve előírja, hogy a többek között az utóbbi rendelet 7. cikkén alapuló határozat elfogadása előtt a Bizottság kifogásközlést küld az érintett feleknek, lehetőséget biztosítva számukra arra, hogy a megszabott határidőn belül tájékoztassák a Bizottságot az álláspontjukról.

41 Márpedig ahogyan arra a Törvényszék a megtámadott ítélet 123. és 124. pontjában lényegében rámutatott, a jelen ügyben a Bizottság már továbbította az érintett vállalkozásoknak a kifogásközlést és a kiegészítő kifogásközlést, és e kifogásközlésekhez képest a vitatott határozat nem rótt fel további cselekményeket a Ferriere Nordnak, és nem módosította érezhetően a felrótt jogsértésekre vonatkozó bizonyítékokat sem. Másfelől, ahogyan a főtanácsnok indítványának 53. pontjában hangsúlyozta, nincs jelentős különbség az ESZAK-Szerződés szerinti szabályok és a 17. rendelet, illetve az 1/2003 rendelet alapján elfogadott kifogásközlések tartalma között. Új kifogásközlés küldésére tehát nem volt szükség.

42 E tekintetben a Törvényszék helyesen hivatkozott a 2002. október 15-i Limburgse Vinyl Maatschappij és társai kontra Bizottság ítélet 73. pontjára (C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P–C-252/99 P és C-254/99 P, EU:C:2002:582), amelyben a Bíróság emlékeztetett arra, hogy valamely uniós aktus megsemmisítése nem szükségképpen érinti az előkészítő aktusokat, mivel a megsemmisített aktus pótlására irányuló eljárás főszabály szerint megismételhető pontosan onnantól, ahol a jogellenesség bekövetkezett.

43 Ugyanis, ahogyan azt a Törvényszék a megtámadott ítélet 119. pontjában megállapította, a 2002. évi határozatot a Bizottság azon hatáskörének hiánya miatt semmisítette meg, hogy azt az ESZAK-Szerződés rendelkezései alapján fogadja el, amely e határozat meghozatalának időpontjában már nem volt hatályban, így a jogsértés pontosan ebben az időpontban következett be. Következésképpen e megsemmisítés nem érintette sem a kifogásközlést, sem a kiegészítő kifogásközlést.

44 Következésképpen a Törvényszék nem alkalmazta tévesen a jogot, amikor a megtámadott ítélet 122. pontjában azt állapította meg, hogy a Bizottság nem volt köteles új kifogásközlést elfogadni.

45 Mindazonáltal, ahogyan arra a főtanácsnok indítványának 55. pontjában rámutatott, a 773/2004 rendelet 12. cikke értelmében a Bizottságnak meghallgatás keretében lehetőséget kell adnia érveik kifejtésére azoknak a feleknek, akikhez kifogásközlést intéz, amennyiben a felek írásbeli észrevételeikben ezt kérik. Ennélfogva, mivel a jelen ítélet 43. pontjából az tűnik ki, hogy a kifogásközlést és a kiegészítő kifogásközlést nem érintette a 2002. évi határozat megsemmisítése, azt kell megvizsgálni, hogy a Bizottság lehetőséget adott-e a feleknek arra, hogy érveiket az 1/2003 rendelet és a 773/2004 rendelet eljárási követelményeinek megfelelően megtartott meghallgatás keretében kifejtsék, ahogyan arra köteles volt.

46 E tekintetben rá kell mutatni, hogy az 1/2003 rendeletben létrehozott és a 773/2004 rendeletben pontosan kifejtett eljárási rend keretében a 773/2004 rendelet 14. cikkének (3) bekezdése előírja, hogy a tagállamok versenyhatóságait felkérik, hogy vegyenek részt a kifogásközlés kibocsátását követően annak címzettjei kérésére tartott meghallgatáson.

47 Márpedig a 2002. év során tartott meghallgatások közül a tagállamok képviselői nem vettek részt a 2002. június 13-i meghallgatáson, mivel e részvételt az akkor hatályban lévő ESZAK-Szerződés nem írta elő. Nyilvánvaló, hogy e meghallgatás az ügy érdemére vonatkozott, vagyis a Bizottság által a kifogásközlés címzett vállalkozásainak felrótt magatartásokra. Ez következik többek között a vitatott határozat 379–382. pontjaiból, és azt megerősíti a Törvényszék 2014. december 9-i Alfa Acciai kontra Bizottság ítéletének (T-85/10, nem tették közzé, EU:T:2014:1037) 148. pontja, valamint Ferriera Valsabbia és Valsabbia Investimenti kontra Bizottság ítélete (T-92/10, nem tették közzé, EU:T:2014:1032).

48 Ezzel szemben a 2002. szeptember 30-i meghallgatás, amelyre az akkor már alkalmazandó EK-Szerződés szabályainak, különösen az EK-Szerződés 85. és 86. cikke alapján kezdeményezett eljárásokban a felek meghallgatásáról szóló, 1998. december 22-i 2842/98 rendelet (HL 1998. L 354., 18. o.) 11. cikke (2) bekezdésének megfelelően a tagállamok képviselőit is meghívták, a kiegészítő kifogásközlés tárgyára vonatkozott, vagyis az ESZAK-Szerződés lejártának az eljárás folytatására való jogi hatásaira. Ez kitűnik egyrészt e kifogásközlésből, amely kifejezetten felhívta a címzettjeit arra, hogy ismertessék a további kifogásokra vonatkozó saját álláspontjukat. Másrészt a Bizottság a vitatott határozat 382. pontjában jelezte, hogy nem tartotta szükségesnek megismételni a 2002. június 13-i meghallgatást a 17. rendelet és az 1/2003 rendelet alkalmazásával, mivel e meghallgatást, melyen a tagállamok képviselői nem vettek részt, az ESZAK-Szerződés akkor alkalmazandó rendelkezéseinek megfelelően tartották meg. Emellett a C-85/15. P–C-89/15. P. sz. ügyekben tartott közös tárgyaláson a Bizottság a Bíróság által feltett kérdésre válaszolva megerősítette, hogy a kiegészítő kifogásközlés sem az eljárás tárgyát képező tényekre, sem a bizonyítékokra nem tért vissza.

49 Ebből következik, hogy a jelen ügyben a tagállamok képviselői nem vettek részt egy az ügy érdemét érintő meghallgatáson, hanem csupán azon, amely az ESZAK-Szerződés lejártából eredő jogi következményekről szólt.

50 Márpedig a jelen ítélet 36. és 37. pontjában hivatkozott ítélkezési gyakorlatnak megfelelően amikor valamely határozatot az 1/2003 rendelet alapján fogadnak el, az e határozat elfogadásához vezető eljárásnak meg kell felelnie az e rendeletben előírt eljárási szabályoknak, még akkor is, ha ezen eljárás e rendelet hatálybalépése előtt indult meg.

51 Ebből következik, hogy a vitatott határozat meghozatala előtt a Bizottság a 773/2004 rendelet 12. és 14. cikke alapján köteles volt lehetőséget adni a feleknek arra, hogy érveiket olyan meghallgatáson adják elő, amelyre a Bizottság meghívta a tagállamok versenyhatóságait. Ennélfogva nem tekinthető úgy, hogy az ügy érdemét érintő 2002. június 13-i meghallgatás megfelelt az 1/2003 rendelet alapján történő határozathozatalra vonatkozó eljárási követelményeknek.

52 Következésképpen a Törvényszék tévesen alkalmazta a jogot, amikor a megtámadott ítélet 148. pontjában megállapította, hogy a Bizottság a vitatott határozat meghozatala előtt nem volt köteles a meghallgatási tisztviselő általi újabb meghallgatást szervezni, mivel az érintett vállalkozásokat 2002. június 13-án és szeptember 30-án szóban meghallgatták.

53 Tekintettel arra – ahogyan azt a főtanácsnok indítványának 56. és 57. pontjában hangsúlyozta –, hogy milyen jelentőséggel bír az 1/2003 rendeletben és a 773/2004 rendeletben előírt eljárás keretében az érintett felek kérésére tartott azon meghallgatás, amelyre a 773/2004 rendelet 14. cikke (3) bekezdésének megfelelően a tagállamok versenyhatóságait is meghívják, az ilyen meghallgatás elmulasztása lényeges eljárási szabályok megsértésének minősül.

54 Mivel nem tartották tiszteletben a 773/2004 rendeletben előírt, ilyen meghallgatáshoz való jogot, azon vállalkozásnak, melynek jogait ilyen módon megsértették, nem szükséges bizonyítania, hogy e jogsértés az ő hátrányára befolyásolhatta az eljárás menetét és a vitatott határozat tartalmát.

55 Következésképpen az említett eljárás szükségszerűen jogsértő, függetlenül attól, hogy e jogsértés milyen esetleges káros következményekkel járhat a Ferriere Nordra nézve (lásd ebben az értelemben: 2012. november 6-i Bizottság kontra Éditions Odile Jacob ítélet, C-553/10 P és C-554/10 P, EU:C:2012:682, 46–52. pont; 2016. június 9-i CEPSA kontra Bizottság ítélet, C-608/13 P, EU:C:2016:414, 36. pont).

56 A fentiekből következik, hogy a Ferriere Nord által felhozott második jogalapot el kell fogadni, következésképpen a megtámadott ítéletet hatályon kívül kell helyezni anélkül, hogy szükséges volna megvizsgálni a fellebbező által az e jogalap keretében kifejtett többi érvet, feltételezve azok elfogadhatóságát, vagy akár a többi jogalapot.

A Törvényszékhez benyújtott keresetről

57 Az Európai Unió Bírósága alapokmánya 61. cikke első albekezdésének megfelelően, ha a fellebbezés megalapozott, a Bíróság a Törvényszék határozatát hatályon kívül helyezi. Ha a per állása megengedi, az ügyet maga a Bíróság is érdemben eldöntheti.

58 A jelen ügyben a Bíróság rendelkezik a Ferriere Nord által a Törvényszékhez benyújtott, a vitatott határozat megsemmisítése iránti kereset érdemben történő eldöntéséhez szükséges valamennyi információval.

59 E tekintetben elegendő rámutatni, hogy a jelen ítélet 33–55. pontjában kifejtett indokok alapján a vitatott határozatot lényeges eljárási szabályok megsértése miatt a Ferriere Nordot érintő részében meg kell semmisíteni.

A költségekről

60 A Bíróság eljárási szabályzata 184. cikkének (2) bekezdése értelmében, ha a fellebbezés megalapozott, és a Bíróság maga hoz a jogvita kapcsán végleges határozatot, a Bíróság határoz a költségekről.

61 Ugyanezen szabályzat 138. cikkének (1) bekezdése, amelyet e szabályzat 184. cikkének (1) bekezdése értelmében a fellebbezési eljárásban is alkalmazni kell, akként rendelkezik, hogy a Bíróság a pervesztes felet kötelezi a költségek viselésére, ha a pernyertes fél ezt kérte. Mivel a Ferriere Nord a fellebbezés keretében pernyertes lett és a Törvényszék előtti keresetének helyt kell adni, a Ferriere Nord kérelmeinek megfelelően a Bizottságot arra kell kötelezni, hogy a saját költségein felül viselje a Ferriere Nord részéről mind az elsőfokú eljárásban, mind a fellebbezés keretében felmerült költségeket.

A fenti indokok alapján a Bíróság (kilencedik tanács) a következőképpen határozott:

1) A Bíróság az Európai Unió Törvényszékének 2014. december 9-i Ferriere Nord kontra Bizottság ítéletét (T-90/10, nem tették közzé, EU:T:2014:1035) hatályon kívül helyezi.

2) A Bíróság a 2009. december 8-i C(2009) 9912 végleges bizottsági határozattal módosított, 2009. szeptember 30-i, az ESZAK-Szerződés 65. cikkének alkalmazására vonatkozó eljárásban (COMP/37.956 – „betonvas” ügy, újbóli elfogadás) hozott C(2009) 7492 végleges bizottsági határozatot a Ferriere Nord SpA-t érintő részében megsemmisíti.

3) Az Európai Bizottság a saját költségein felül köteles viselni a Ferriere Nord SpA részéről mind az elsőfokú eljárásban, mind a jelen fellebbezés keretében felmerült költségeket.

Aláírások

i — A jelen szöveg kulcskifejezéseket tartalmazó részében, valamint 46., 50. és 55. pontjában az első elektronikus közzétételt követően nyelvi módosítás történt.